

K O N F E R E N C J E

III MIĘDZYNARODOWY KONGRES FINNO-UGRYSTÓW W TALLINNIE
17-23 VIII 1970 r.

Miejszem obrad III Międzynarodowego Kongresu Finno-Ugrystów był Tallin, a organizatorami tego spotkania ponad 500 uczestników z 20 krajów Europy, Azji i Ameryki Północnej byli uczeni estońscy pracujący pod przewodnictwem prezydenta Kongresu, akademika P. Ariste. Sekretarzem generalnym Kongresu był E. Sögel, dyrektor Instytutu Języka i Literatury Estońskiej Akademii Nauk. Uczestnicy Kongresu obradowali na posiedzeniach plenarnych oraz w sekcjach: językowej, archeologicznej, antropologicznej, etnograficznej, literackiej, folklorystycznej, muzyki ludowej oraz wierzeń i obrządków. Ze strony polskiej w pracach kongresu udział wzięli: mgr E. Kempisty i dr J. Głosik z Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie oraz dr K. Dąbrowski z Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN; wszyscy prywatnie w ramach wycieczki zorganizowanej przez Orbis.

Program prac sekcji archeologicznej obejmował następujące referaty:

W. F. Genning	— Najdawniejsze rozmieszczenie ludów uralskich.
A. Halikow	— Początkowe etapy rozwoju etnicznej wspólnoty finno-ugryjskiej.
I. Erdelyi	— W sprawie pobytu starożytnych Węgrów na Kubaniu.
L. Jaanits	— Późnoneolityczne grupy kulturowe w Estonii i na Łotwie.
V. Lougas	— O związkach kulturowych ludności obszarów Estonii we wczesnej epoce metali.
S. Laul	— O związkach południowych Estów z sąsiednimi plemionami w pierwszej połowie I tysiąclecia.
E. Tõnisson	— Pradziejowe i wczesnośredniowieczne grupy ludnościowe w północnej Łotwie.
A. Vassar	— W sprawie powstawania dawnego estońskiego krajobrazu.
T. Moora	— O specyfice rozwoju ekonomiczno-społecznego północnych, zachodnich i południowych plemion estońskich w IX-XIII w.
J. Selirand	— Pochówki w Estonii na początku II tysiąclecia n.e.
A. Molvõgin	— Dalekosiężne związki Estonii w drugiej połowie XII w. i na początku XIII w. w świetle numizmatyki.
E. Kempisty	— Kultura ceramiki grzebykowej w Polsce.
D. J. Telegin	— O południowej granicy ceramiki dołkowo-grzebykowej.
G. A. Pankruszew	— W kwestii dawniejszych procesów etnogenezy w Karelii i Finlandii.
E. I. Gorjunowa	— W sprawie tak zwanej „diakowskiej” kultury.
G. Laszlo	— Etnologia i archeologia w finno-ugryjskich badaniach prahistorycznych (cmentarzysko w miejscowości Zuevo).
A. P. Smirnow	— Rola turkских plemion w formowaniu się ludów finno-ugryjskich.
E. Halikowa	— W sprawie fińskiego komponentu w kształtowaniu się osadnictwa wołżańskiej Bułgarii.

- E. A. Saweljew — W kwestii lokalnych wariantów kultury starożytnych Komizyrjan.
- B. I. Kaniwicz — Starodawne ośrodki kultur w tundrze Wielkiej Ziemi.
- M. R. Poljesskich — Etnogeneza Mordwy w świetle nowych zabytków archeologicznych.
- G. Archipow — Starodawni Marińcy.
- J. A. Sawwatjew — Nowe naskalne przedstawienia nad Morzem Białym.
- W. Trummal — O powstaniu ośrodka typu miejskiego w Tartu (w świetle danych archeologicznych).

Obrazy w sekcji archeologicznej charakteryzowała atmosfera żywej, rzeczowej dyskusji. Kwestie natury ogólniejszej, jak problematyka etnogenezy, wywoływały niekiedy ostre spory, uświadamiając uczestnikom zarówno trudności, jak też i perspektywy w tej kluczowej dla badań pradziejów tematyki. Referenci zadbali o należytą ilustrację wywodów dobrymi przezroczami, mapami i wykresami. Archeologowie — uczestnicy Kongresu oddali hołd pamięci prof. H. Moory, twórcy nowożytnej archeologii estońskiej. Indywidualność badawcza tego znakomitego uczonego wywarła głęboki wpływ na grono jego uczniów i współpracowników, którzy w pracy swojej godnie kroczą drogą wytkniętą przez ich nauczyciela. Zespół archeologów pod kierunkiem L. Jaanitsa zorganizował znakomitą wystawę, obrazującą pradzieje Estonii, ilustrowaną czołowymi zespołami zabytków. Dawała ona przegląd węzłowych problemów badawczych tego kraju demonstrując zarazem osiągnięcia warsztatu pracy archeologów.

Trasa kongresowej wycieczki archeologicznej prowadziła przez trzy aktualnie badane stanowiska: w Komsji demonstrowano cmentarzysko kurhanowe z I-II w. n.e., w Soontagana zapoznano się z wynikami badań grodziska z XI-XIII w. położonego wśród rozległych bagnisk, a wreszcie w Pulli oglądano stanowisko mezolityczne ze starszą warstwą kundajską, czytelną w zachowanym profilu. Gospodarze dołożyli wszelkich starań, aby objazd badanych stanowisk zapewnił uczestnikom maksymalne korzyści naukowe. Polowe wystawki dokumentacji i zabytków uzupełniały wywody badaczy. Demonstrowano dokumentację, zaplecze organizacyjne, charakteryzowano zasady współpracy z innymi dyscyplinami naukowymi. W Komsji goście podejmowani byli z tradycyjną estońską serdecznością wiejskim śniadaniem na świeżym powietrzu.

Wszyscy uczestnicy kongresu brali udział w objeździe północno-zachodniej części kraju, zwiedzając Parnawę i Tartu. Uniwersytet w Tartu ukończyło wielu Polaków, tradycje kontaktów z Polską są tam szczególnie żywe. Dzięki uprzejmości p. Helgi Vähi autor sprawozdania miał okazję zapoznać się ze średniowiecznymi zabytkami Tallinna oraz zwiedzić Muzeum Miejskie, mające siedzibę w starej mieszczkańskiej kamienicy z elementami dawnego wystroju. Początki przemysłu w mieście, ruchy rewolucyjne, czy wreszcie ze spraw współczesnych produkcja szklarska są w tym muzeum eksponowane w sposób przejrzysty i przekonujący. Projektowane jest utworzenie w niedalekiej przyszłości samodzielnego muzeum archeologicznego, inicjatywa w pełni usprawiedliwiona bogactwem zabytków pradziejowych na terenie Estonii oraz zainteresowaniem, jakie one wzbudzają.

Nawiązaniu przyjacielskich kontaktów i nieoficjalnej wymianie opinii fachowych sprzyjały towarzyszące kongresowi imprezy takie, jak koncerty, wycieczki do wzorowych gospodarstw rolnych i hodowlanych oraz przyjęcia wydane przez Radę Ministrów Estońskiej SRR, Prezydium Akademii Nauk Estońskiej SRR oraz Radę Miasta Tallinna w średniowiecznym, pięknym Ratuszu.

Krzysztof Dąbrowski

